

Дослідження Сьюзан Хойман життя та діяльності Кістяківського дасть змогу гідно оцінити спадщину науковця в світовому масштабі, адже очевидним є те, що думки, висловлені ним, забувають там, де закон вважають за відносну цінність, де гору бере право сили.

В. Гуменюк

Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 1998, №1—6; 1999, № 1—3. — К: Інститут соціології НАНУ. Журнал соціологів і для соціологів: інформація та просвіта

90-ті роки в розвитку вітчизняної соціології позначені інституціалізацією її як однієї з провідних суспільних наук і заснуванням соціологічної освіти в країні на тлі суттєвого перегляду багатьох усталених у радянській науці поглядів на суспільство.

Спеціальні видання з загальної та практичної соціології посібникового та науково-дослідницького спрямування, що вийшли друком в Україні 90-ми роками, свідчать про зміни напрямів розвитку і стану сучасної української соціологічної думки. Саме в цей час постала необхідність заснування наукового соціологічного періодичного видання академічного рівня для друку статей провідних вчених і викладачів вузів України з питань загальної та прикладної соціології. Вони б мали поглиблювати наукові знання про сучасний стан суспільства та сприяти об'єктивному розумінню сучасних трансформаційних процесів у посттоталітарному соціальному просторі.

Ініціативу та відповідальність за таке видання перебрав на себе Інститут соціології НАН України, провідний науковий заклад, до складу якого входять відомі та авторитетні фахівці й науковці, що впродовж довгого та непростого історичного періоду відстоювали право на існування соціологічної думки серед ідеологічно усталеного переліку суспільних дисциплін.

Журнал «Соціологія: теорія, методи, маркетинг» — перший у вітчизняній науковій історії всеукраїнський соціологічний часопис, заснований 1997 року з метою інформаційної підтримки процесу становлення та формування професійної соціології в Україні.

З 1998 року, першого року свого існування, журнал розпочав друкувати лекційний курс з соціології, підготовлений провідними вченими Інституту соціології за редакцією д-ра соц.наук Макеєва С.О. 1993 року курс був визнаний одним із кращих навчальних посібників у рамках Програми «Трансформація гуманітарної освіти в Україні». Читачі мали змогу ознайомитися з авторським баченням змісту основних тем курсу загальної соціології з урахуванням новітніх напрямів її розвитку. Так, сподіваємося, розділи, підготовлені патріархами української соціологічної школи В.Чорноволенком «Соціологія як суспільна та гуманітарна наука» (№ 1—2), В.Оссовським «Соціальна організація та соціальна інституція» (№ 3), поряд із розділами їхніх послідовників і молодших колег-науковців — Н.Костенко «Масова комунікація» (№ 6), О.Симончук «Повсякденне життя» (№ 4—5) стануть корисними для викладацького загалу та студентської молоді. Редакційна ко-

легія журналу і надалі відбиратиме до друку кращі лекційні та методичні матеріали, які допоможуть у випрацюванні освітніх програм, що відповідатимуть вимогам сучасної соціологічної освіти.

Читачі перших чисел часопису могли помітити, що тематика журналу досить широка й охоплює найрізноманітніші науково-дослідницькі напрацювання вітчизняних соціологів, важливих й цікавих з огляду напрямів розвитку та становлення професійної соціології в країні. В 1998 році, році парламентських виборів, значна увага приділялась висвітленню доробку фахівців соціології щодо розробки виборчих технологій. Редакція журналу, запроваджуючи рубрику «Вибори-98 у соціологічному вимірі», звертає увагу читачів на сучасний рівень соціологічних досліджень, що здійснюються впродовж виборчих кампаній в Україні в останні роки вітчизняними спеціалістами з емпіричної соціології. Без сумніву, публікація матеріалів першого в Україні «Exit poll», здійсненого авторитетною київською соціологічною фірмою «СОЦІС-ГЕЛЛАП» у 3-му числі часопису, не повинна залишити байдужими соціологів, які працюють сьогодні на ниві вивчення електоральної поведінки населення України. Хоча автори статті «10000 виборців були опитані фірмою «СОЦІС-ГЕЛЛАП» у день виборів» М.Чурилов та С.Потоцька у підзаголовку зазначили це опитування як спробу проведення першого в Україні такого рівня та змісту соціологічного дослідження, однак, на думку експерта Є.Головахи, готовність до здійснення вищезначеного дослідження, безперечно, свідчить про високу фаховість його організаторів та виконавців. Ще одна якісна публікація в рубриці «Вибори-98 у соціологічному вимірі» наших колег з Дніпропетровська О.Петрова та В.Полторака «Опитувальні технології у виборчій кампанії» відповідає певною мірою «лікнепівському» наміру редакції ознайомити читачів з існуючими в сучасній політичній та емпіричній соціології технологіями організації та здійснення виборів. В останньому передноворічному числі журналу надрукована стаття В.Королька «Політична реклама: уроки виборів, проблеми» (№6), яка, сподіватимемося, стане в пригоді соціологам для випрацювання в недалекому майбутньому коректних виборчих стратегій належного професійного рівня.

Провідне місце серед матеріалів, надрукованих у журналі минулого року, посідають (а з 1999 року утворюють уже окрему рубрику) порівняльні дослідження, здійснені вітчизняними спеціалістами разом із колегами близького та далекого зарубіжжя. З першого по третє число у часописі були надруковані матеріали спільного соціологічного дослідження групи вітчизняних, польських та американських вчених під керівництвом Мелвіна Кона «Соціальна структура й особистість за умов радикальних змін: порівняльний аналіз Польщі й України».

Після розпаду СРСР у науковому соціологічному товаристві пострадянського простору з'явилися ознаки певного «затухання» взаємозв'язків та наукових контактів, які, однак, в останні роки поступово відновлюються

і набувають рис стабільності, особливо стосовно порівняльних досліджень на споріднені теми. В журналі із числа в число виходять друком статті відомих російських соціологів: Ю.Левади (Москва) «Людина, натовп та маса в громадській думці» (№ 1—2), Л.Кесельмана і М.Мацкевич (Санкт-Петербург) «Індивідуальний оптимізм/песимізм у сучасній російській трансформації» (№ 1—2), Л.Гудкова (Москва) «Перемога у війні: до соціології одного національного символу» (№ 3), В.Магуна (Москва) «Революція домагань і зміни життєвих стратегій молоді: 1985—1995 роки» (№ 1—2).

Цікавою пропозицією для читачів, на думку редколегії, будуть переклади новітніх наукових статей авторитетних соціологів далекого зарубіжжя, які до того ж виступають членами редакційної колегії журналу. Професор Клаус Зегберс, керівник Східно-Європейського дослідницького центру Вільного університету Берліну запропонував до друку статтю «Трансформації в Росії та Східній Європі: неоінституціональна інтерпретація» (№ 4—5), яка стане важливою точкою відліку подальшого співробітництва редакції з дослідженнями Центру.

Особливе місце серед тематичних напрямів часопису, безперечно, займатиме болюча тема постчорнобильських соціальних наслідків, яка впродовж більше ніж десять років є серцевинною в дослідницькій практиці Інституту соціології НАНУ. На сторінках часопису вже надруковані цікаві результати багаторічних наукових пошуків Ю.Саєнка «Соціальне самопочуття чорнобильських потерпілих і соціальні ризики» (№ 4—5) та Є.Головахи і Н.Паніної у співпраці з вітчизняними та американськими спеціалістами «Психічне здоров'я дітей, потерпілих внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС: досвід епідеміологічного дослідження» (№ 6), які свідчать про постійну та прискіпливу увагу науковців інституту до постчорнобильської тематики.

Однією із пріоритетних тем журналу було обрано друкування нових засобів соціологічних вимірювань, застосування нових методик, тестів, які повинні розширити діапазон методів соціологічних досліджень, що здійснюються в Україні. Такими є статті Н.Паніної «Вимірювання в соціології та принципи застосування тестів у масових опитуваннях» (№ 1—2) і В.Циби «Основи загальної та соціальної кваліметрії» (№ 6). Стаття автора програми обробки соціологічної інформації ОСА А.Горбачика «Політичні орієнтації та соціальне самопочуття населення України» (№ 3) містить досить вагомий методичний матеріал, який, до речі, вже оцінили російські колеги, переклавши цю статтю для друку в бюлетені «Общественное мнение».

Поряд із добре відомими напрямками розвитку соціологічного знання, журнал надає велике значення друкуванню матеріалів з актуальних тем сучасної соціології, а в рубриці «Сучасний соціологічний словник» постійно пропонуються тлумачення наукових понять новітньої соціології. Тема гендеру та гендерних досліджень у соціології на сторінках часопису вводиться з метою її інституціалізації в українській соціології, яка, сподіватимемося, знайде своїх зацікавлених читачів. Статті О.Іващенко «Гендерна наукова

перспектива: від світогляду до політики» (№ 6) та Н.Лавріненко «Феномен насильства стосовно жінок у сучасному українському суспільстві» (№ 4—5) поклали початок публікаціям із гендерної проблематики, яка й надалі буде присутньою на сторінках журналу.

Молода генерація українських соціологів у своєму науковому пошуку потребує підтримки з боку своїх наставників та старших колег, відтак часопис прагне допомагати в цьому важливому для української соціологічної науки процесі. В кожному числі пропонується стаття аспіранта або пошукача, чим редакція робить свій посильний внесок для наукового «просування» молодих і мотивованих колег, особливо враховуючи останні новаційні вимоги ВАК України щодо якості видань для публікацій дисертантів. Імовірно, імена пошукачів бажаного ступеня кандидата соціологічних наук А.Бови, О.Каревіної, Е.Клюєнка, В.Токаревої, Л.Юржерко, чиї статті були надруковані в журналі, в найближчому майбутньому ввійдуть до вітчизняного наукового товариства й займуть належне місце в українській соціології.

Маркетингові дослідження, ще недавно майже невідомі для української емпіричної соціології, все більше переймають практиків численних маркетингових служб та фірм. Для означення маркетингу як теми, що вкрай потребує фахового перегляду для якісного професійного розвитку, редакція журналу пішла назустріч побажанням та пропозиціям соціологів, які працюють у цій галузі, й вирішила ввести маркетинг у назву журналу. Статті з маркетингової тематики ретельно відбираються редакційною колегією й певною мірою відображають думку редакції стосовно найважливіших й найкорисніших матеріалів для становлення та розвитку маркетингових досліджень високопрофесійного рівня в Україні. В кожному числі часопису маркетингова тематика посідає своє належне місце. Цікавими є статті В.Резника «Генеza та соціально-економічна сутність маркетингу» (№ 4—5) та працівників фірми «СОЦІС-ГЕЛЛАП» С.Винославської, О.Побєдаш, Ю.Таньківської «Маркетингові дослідження» (№ 1—2).

Журнал систематично висвітлюватиме найважливіші події наукового життя соціологів Києва та регіонів України, роблячи свій внесок у відродження Української Соціологічної Асоціації як професійного товариства з усіх регіонів України. Рубрика журналу «Наукове життя» постійно знайомить читачів з конференціями, семінарами, школами молодих соціологів, які відбулися в Україні та поза її межами.

Звичайно, як і кожен фаховий часопис, редакція журналу «Соціологія: теорія, методи, маркетинг» вважає своїм обов'язком ознайомлювати читачів із вагомими науковими соціологічними монографіями та виданнями, друкуючи рецензії та анотації книжкових новинок.

Часопис «Соціологія: теорія, методи, маркетинг» завдяки професійному обов'язку та ентузіазму, притаманним кращим представникам українського соціологічного товариства, сподіватимемося, зможе «пережити» непростий час свого становлення і вистояти, аби виконувати й надалі інформаційно-просвітницьку роль у формуванні професійної соціології, дотримуючись ви-

сокого академічного рівня наукових публікацій і відповідаючи вимогам сучасної поліграфічної культури. Все це, безперечно, сприятиме входженню вітчизняної соціологічної науки до міжнародної соціології.

О. Іващенко

100 випусків тижневика «Зарубіжна література». Бібліотека «ЗЛ»

Українські «зарубіжники» — літературознавці, критики, викладачі, освітяни — з вересня 1996 року одержали 100 чисел свого фахового тижневика. Солідний обсяг восьмишпальтовика (до 300 тис. знаків на місяць — обсяг книги), портрети письменників та ілюстрації, переклади найвидатніших творів світу, статті, методика, дотепи — такому штибові видання, очевидно, симпатизують читачі. Вони «голосують» передплатою (індекс 40142), яка не меншає попри відомі скрути.

Філософія тижневика — спілкуватися про найголовніше, але якомога доступнішими засобами. Людиномета історії та літератури, сенс життя, формування особистості, екзистенціали і цінності, стилі й поетики — ось діапазон пропозицій планетарної творчості. Цей велетенський набуток належить українізувати, інтерпретувати в національну ментальність, запровадити в освіту, аби виплекати незакомплексовану, духовно випростану молодь. Беручи за приклад нашого шановного патріарха — журнал «Всесвіт», «ЗЛ» намагається бути практичнішою, застосовнішою, а також злободеннішою.

Рівень визначають автори. У тижневику регулярно виступають члени редколегії: Григорій Вєрвєс, Іван Дзюба, Дмитро Затонський, Оксана Забужко, Дмитро Наливайко, Вадим Скуратівський, Кіра Шахова. Оприлюднено низку праць Марини Новикової, Мирона Петровського, Тамари Денисової, Бориса Шалагінова, Анатолія Волкова, ще багатьох відомих учених. Кожне число прикрашає творчість перекладачів: і класиків, і друзів «ЗЛ» — Анатолія Перепаді, Михайла Литвинця, Андрія Содомори, Станіслава Шевченка, Миколи Ігнатенка, Максима Стріхи, Сергія Борщевського, Мирона Борецького та ін. Авторують чудові педагоги і методисти: Анатолій Андронік, Євгенія Волощук, Наталя Кадоб'янська, Лариса Шабаєва... Годі перелічити усіх достойників, котрі зі шпальт «ЗЛ» явили таланти, знання і мудрість.

З нагоди ювілею личить згадати кращі тематичні випуски: 19 — «Торхтіння кістяків в англomовному романтизмі» (По, Колрідж); 28 — «Доблесть лицаря» (Бед'є, Аріосто, Скотт); 30 — «Народження Майстра з духу Міста» (М.Булгаков); 35 — «День Києва» (Бальзак, Мандельштам, Корчак, Рільке, Лободовський та ін. про Україну); 36 — «Лист до сина» (листи Володимира Мономаха, Честерфілда, Флобера, Роллана, Керролла, Сенеки, ап. Павла, Сковороди, Герцена, Бюлля); 44 — «Микола Гоголь: національна самокритика»; 73 — «Шевченковимірність світоосягнення»; 84 — «Просто існувати зовсім не просто» (Камю, Сартр, Превєр) та ін.

У бібліотеці «ЗЛ» вийшли чотири книги: А.Шпиталь, Л.Шкляр «Нобелівські лауреати з літератури»; А.Андронік «Світова новела від античності до ХХ ст.»; А.Волков, П.Рихло, О.Бойченко «Наскрізнi сюжети i обра-